

EL LLENGUATGE

A coll-i-be

D'una banda, sembla que encara hi ha qui no s'acaba de convèncer de la propietat amb què fem servir la locució adverbial *a coll*, en una frase com *Va haver de dur la maleta a coll*, perquè es veu que causa estranyesa que una cosa com una maleta es pugui dur en aquesta part del cos humà; i de l'altra, sens dubte amb la precipitació amb què s'han de redactar certes notícies o peus d'il·lustració, hi ha qui no s'atura a reflexionar sobre la diferència entre *a coll* i *a coll-i-be*, i és capaç de dir que un difunt —se suposa que dins del fèretre, és clar— fou tret a coll-i-be pels seus companys, cosa que no ha de deixar de produir estupefacció en els lectors, i fins i tot hilaritat si no fos que el caràcter de la notícia no hi convidava.

En realitat, fets com aquests es produeixen sovint: advoquem perquè la nostra llengua no s'empobreixi ni es despersonalitzi amb l'oblit de les seves maneres de dir més peculiars i característiques, com és ara les locucions adverbials i verbals, que tot i essent tan pròpies de la llengua popular no resulten gens inescalcients en la llengua literària o culta, però ens hem de doldre que cada dia més aquestes locucions, i les frases fetes en general, siguin usades per publicistes poc experts o massa apressats amb un valor diferent del que tenen realment.

Importa, per tant, de recordar la diferència que hi ha entre les locucions adverbials *a coll* i *a coll-i-be*, encara que sembla òbvia, tant el llenguatge col·loquial se serveix mecànicament l'una i de l'altra sense vacil·lació ni error. *A coll* significa precisament, segons el Fabra, «sobre la regió veïna al coll, espatlles i part d'esquena». Hom sol portar a coll, doncs, un cove, un cistell, un feix de llenya o d'herba o bé, si es vol un exemple més actual, una bombona de butà. Hi hauríem d'afegir que *a coll* ha adquirit, de fet, un valor més general, i s'usa per a indicar, quan hom no disposa de cap mitjà de transport adequat —cavalleria, carretó o furgoneta—, o per qualsevol altra circumstància, la manera obligada de transportar determinada càrrega. En canvi, *a coll-i-be* significa «seient cama ací cama allà sobre el coll i espatlles o sobre el llom d'un altre». Hom sol dur a coll-i-be, doncs, una criatura o, quan conyè, un malalt o un impedit, però dur-hi una persona difunta no és imaginable sinó en circumstàncies insòlites i macabres.

Albert Jané